

JAROSLAV LOPOUR / 4. 7. 2016

Lavina

Pozapomenutý film *Lavina* režiséra Miroslava Cikána a scenáristů Jaroslava Mottla a Josefa Trojana sice přináší psychologické drama z vyšší společnosti s detektivní zápletkou o snaze objasnit dvě tragická úmrtí, ale z dnešního pohledu již poněkud zestárl. Z hlediska chronologie dějin české kinematografie se *Lavina* přesto pyšní dvěma prvenstvími. Byla posledním filmem, který byl za protektorátu uveden do výroby těsně před květnovými událostmi roku 1945. Současně se stala prvním projektem v osvobozeném Československu vzatým do realizace už státní výrobou. Do kin se ale dostala až po více než roce, 5. července 1946.

Foto: Národní filmový archiv

Původní filmový námět, společenské drama s detektivními prvky *Lavina*, napsali Miroslav Cikán a Jaroslav Mottl. Na podzim 1944 vznikl scénář autorů Cikána, Mottla a Josefa Trojana. Začátkem prosince 1944 dostali tento námět ke čtení členové dramaturgické rady výrobní společnosti Nationalfilm, v lednu 1945 si lektori přečetli i scénář. Na konci ledna byly sděleny Miroslavu Cikánovi dramaturgické připomínky a proběhla debata o podobě budoucího snímku.

Dramaturgický sbor Českomoravského filmového ústředí, které tehdy zastřešovalo filmový obor, látku projednával od prosince 1944 do února 1945 a doporučil ji k výrobě s konstatováním, že „rozhodně to nesmí být obyčejná napínavá detektivka, nýbrž promyšlené psychologické drama.“ [1] Filmový poradní sbor při filmovém ústředí v únoru scénář rovněž schválil a doporučil vydat povolení k výrobě.

Již 5. března 1945 proběhl ve filmových ateliérech první stavěcí den tohoto filmu. Miroslav Cikán zahájil natáčení 27. března 1945. Jednalo se o poslední film, který byl na území protektorátu roztočen. Realizace probíhala do 4. května v halách I a II malých nevyhovujících ateliérů v Radlicích. Tvůrci rušení přibližující se frontou, leteckými poplachy a výpadky elektrického proudu mohli natáčet jen několik málo dní.

Také jim bylo jasné, že film do konce války nedokončí. Realizovali pouze několik ateliérových scén, mj. úvodní expozice v penzionu Astra, v bytě hlavní hrdinky a v advokátní kanceláři.

Z rozpočtu přesahujícího částku 5 800 000 korun filmaři stihli utratit přes 3 250 000 korun. Není bez zajímavosti, že v původním rozpočtu figurovalo částečně jiné obsazení. Například do postavy Bendové byla místo Dany Medřické zamýšlena Jiřina Štěpničková, pro policejního radu Urbana byl plánován Ladislav Boháč, nahradil ho Jaroslav Marvan, Františka Kreuzmanna v postavě vrátného Černého vyměnili za Františka Filipovského, jenž měl původně sehrát opilce v automatu (ztvárněný nakonec Emanem Fialou). Dále se počítalo pro nakonec se neobjevující postavy s Jaroslavem Vojtou (horal), s Vladimírem Hlavatým (advokát) nebo s Vladimírem Lerausem (pán).

Po osvobození revoluční Umělecká rada tento film jako první povolila k dokončení, zakrátko následovaly tituly Řeka čaruje a 13. revír. Jistou roli zřejmě sehrál i fakt, že toto apolitické a únikové psychologické drama bylo v danou chvíli rozpracováno v ateliérech. Snímek se dokončoval v přechodné době, v níž soukromé výroby nevyvíjely činnost, ale k zestátnění filmu ještě nedošlo. Všechny výdaje a služné štábu za další natáčení v létě 1945 tedy šly na vrub Nationalfilmu, jenž musel dále platit protektorátní účty a dodat výrobní prostředky, doklady, materiál, smlouvy, scénáře, účetnictví i fotografie.

Obnovené natáčení bylo z malých radlických ateliérů přeneseno do hal I a II na Barrandově, kde po nezbytné obnově po květnových bojích proběhl 15. června 1945 první stavěcí den. Slavnostní zahájení prvního filmovacího dne 10. července se stalo historicky prvním natáčením na území osvobozené republiky. V ateliérech byl film až do 8. října 1945 a vznikly zde i trikové scény srubu při pádu laviny. V průběhu léta štáb doplnil pražské exteriéry na Smíchově, na Vinohradech a na Barrandovských terasách.

V říjnu byla další realizace na čas přerušena kvůli zimním exteriérům, které se měly nasnímat v únoru 1946 ve Vysokých Tatrách. Nakonec scény v horách a pádu laviny vznikly během března 1946 v Krkonoších na Černé Hoře. V lyžařských scénách byli za herce Marii Glázrovou, Otomara Korbeláře a Jaroslava Průchu nasazeni dubléři. Ke konci března byl filmový materiál už v jemném sestřihu a v polovině dubna proběhl synchron. V červnu doběhly i zbylé dokončovací práce.

Po připočtení pokvětnových nákladů (více než 5 600 0000 korun) *Lavina* stála celkově skoro 9 000 000 korun. Z dokončovaných protektorátních projektů se stala jednou z nejdražších. Státní výroba filmů ji podala 2. července 1946 k cenzuře, ta film týž den schválila jako mládeži nepřístupný a o tři dny později proběhla premiéra. Ze zde uvedených skutečností je možné zpochybnit tvrzení historické literatury, podle které byl film prakticky dokončen za protektorátu, a po válce bylo dohotoveno jen několik málo scén. Podle termínů většina ateliérových scén a všechny exteriéry vznikly po osvobození. I značné pokvětnové náklady na výrobu snímku svědčí o opaku.

V pražských premiérových kinech Máj, Moskva a Světozor se *Lavina* udržela deset týdnů. V naší distribuci byla od července 1946 do prosince 1950. Během této doby ji zhlédly na 9 504 projekcích 2 300 149 diváků. Tím snímek můžeme považovat za celkem úspěšný, nepodařilo se jej však využít exportně a nebyl prodán do zahraničí.

[2]

Lavina (ČSR 1945–1946), režie: Miroslav Cikán, scénář: Miroslav Cikán, Jaroslav Mottl, Josef Trojan, kamera: Václav Hanuš, hudba: Miloš Smatek, Josef Stelibský, střih: Antonín Zelenka, hrají: Otomar Korbelář, Marie Glázrová, Helena Bušová, Jaroslav Průcha, Dana Medřická, Jiří Dohnal, Eduard Kohout ad. 80 min.

Poznámky:

[1] Národní filmový archiv, fond Prag – film / A–B, karton 32, signatura VI/a, inventární číslo 431, Posudky filmových námětů a scénářů, folio 21.

[2] Odkazy na zdroje zde uvedené viz Lopour, Jaroslav, *Filmy soukromých výroben v zestátněné kinematografii. Roztočené a nedokončené protektorátní projekty a jejich osudy po roce 1945*, Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 98–101, 157.